

EKSPERTHØRING OM NYCIRKUSUDDANNELSEN

Bevillingen til den 4-årige forsøgsuddannelse i nycirkus – Akademiet for Moderne Cirkus (AMoC) - udløber juni 2018. Der er derfor behov for at drøfte og beslutte hvordan og i hvilket regi erfaringerne og kompetencerne videreføres.

I Danmark er man kun lige begyndt at høste de økonomiske, publikumsmæssige og æstetiske potentialer som kunstformen for længst har bevist, at den rummer, hvis vi kigger på andre lande.

En branche starter bl.a. med at investere i en uddannelse, og det er forsøgsuddannelsens forventning og håb, at der nu er politisk opbakning til at erfaringerne ikke tabes på gulvet, men videreføres og udvikles i et permanent videregående uddannelsesmiljø.

Dette baggrundsmateriale belyser uddannelses erfaringer, kunstformens potentialer og relevans med afsæt i en såvel dansk som international sammenhæng. Områder som vil blive uddybet ved eksperthøringen den 6. december 2017.

Foto fra AMoCs afgang 2017

EN LANG HISTORIK - KORT FORTALT

I kulturministeriets udredning om de videregående uddannelser på scenekunstmrådet, sept. 2013, blev det af udvalget påpeget, at nycirkus "har vundet stærkt frem de senere år" og at det er en udtryksform som er med til at forny og udvikle scenekunsten i DK. Det blev endvidere fremhævet at de lande, som vi normalt sammenligner os med, for længst har etableret videregående uddannelser inden for kunstformen. https://kum.dk/uploads/tx_templavoila/Undredning%20om%20de%20videregaaende%20uddannelser%202013.pdf (7.1 side 47 og 48)

I dansk kontekst er der siden 1998 blevet arbejdet for at realisere en artistuddannelse. Kulturministeriets artistudvalg udkom 1998 med Betænkning nr. 1363 "Cirkus og Artister i Danmark"

"Udvalget konkluderer bl.a., at det i dag er vanskeligere for en artist at komme ind i cirkusfaget end tidligere. Til imødegåelse heraf foreslår udvalget oprettelse af en artistuddannelse"

Siden 1999 har AFUK arbejdet for en dansk kunstnerisk videregående uddannelse i nycirkus, og det er da også et altafgørende parameter for den voksende danske nycirkussucces, at der siden 1993 har været et trænings og uddannelsemiljø i regi af AFUK og siden 2014 en dedikeret forsøgsuddannelse på videregående niveau; Akademiet for Moderne Cirkus. Der er med andre ord blevet opbygget et fagmiljø og ekspertise over mange år, og da Kulturministeriet i 2013 iværksatte en undersøgelse af, hvor en videregående uddannelse i nycirkus bedst kunne placeres, blev der entydigt peget på AFUK som det mest relevante og kompetente regi.

AFUK og AMoCs nycirkus-historik kort fortalt

2017: Det første hold studerende fra Akademiet for moderne cirkus afslutter deres 3 årige uddannelse.

2014: Danmarks første videregående forsøgsuddannelse i nycirkus godkendes endeligt af kulturministeriet. Uddannelsen får navnet "Akademiet for Moderne Cirkus".

2013: Kulturministeriet igangsætter en undersøgelse af hvor i Danmark en uddannelse er bedst placeret. Undersøgelsen peger entydigt på AFUK.

2012: Københavns kommune bevilger 6,25 mio. og Regeringen afsætter 6 mio. fordelt over de næste 4 år til en videregående forsøgs uddannelse.

2008: AFUK, Dansk Artistforbund & K.I.T. afholder et Cirkusseminar og udgiver rapporten: NyCirkus – Ny Kunst. AFUK artistlinie bliver fulgyldige medlemmer i; FEDEC European Federation of Professional Circus Schools.

2007: I marts sendes det første borgmesterbrev fra Københavns kommune med ansøgning om etablering af en Artistuddannelse til Kulturministeriet.

2005: Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune vedtager, at der skal arbejdes for at etablere en statslig artistuddannelse i AFUK regi.

2000: AFUK etablerer et samarbejde med Dansk Artistforbund omkring oprettelse af en dansk artist-grunduddannelse.

1999: AFUK er med til at danne en aktionsgruppe for højere cirkusuddannelse i Norden. Kulturministeriet melder ud at Danmark påtænker at finansiere 5 pladser på en videregående nordisk uddannelse med beliggenhed i Sverige.

1997: AFUK indgår et samarbejde med Cirkusbygningen, om at artisterne kan træne luftakrobatiske numre på "ledige dage".

1996: Vi indgår en samarbejdsaftale med Statscirkusskolen i Moskva, og sender de første 9 artisterne på intensive træningsophold.

1995: 4 elever fra AFUKs artistlinie er med i starten af det svenske Cirkus Cirkörs virke og turnerer med Cirkör frem til 2002.

1993: Etablering af Artistlinien, Danmarks første og eneste professionelt målrettede artistuddannelse.

1990: 15 elever fra AFUK optræder som metalclowns i Cirkus Archaos' nye forestilling.

1989: Nycirkus kommer til Norden. Kompagniet Archaos vækker begejstring hos et nyt ungt publikum.

Foto fra AMoCs afgang 2017

FORSØGSUDDANNELSEN 2014-2018

Akademiet for Moderne Cirkus skal ifølge rammeaftalen uddanne min. 18 artister i forsøgsperioden. De første 8 dimmiterede i 2017 ved en offentlig visning af deres afgangsprojekter og viste her, at de i løbet af uddannelsen har udviklet et højt niveau indenfor cirkustekniske færdigheder og sceniske kompetencer, der er helt på højde med andre internationalt anerkendte cirkusuniversiteter:

”Jag har följt Akademiet for Modern Cirkus – AMoC, som utifrån kommande censor. I försöksperioden har jag deltagit både vid ansöknings auditions och vid examinationer. Jag är först och främst imponerad och överraskad över att det så snabbt, redan i försöksperioden, har lyckats för AMoC att uppnå en mycket högt tekniskt cirkusnivå samtidigt som att deras studenter också visade både originalitet och konstnärlig nyskapelse i utbildningens första afgangprojekt. Utbildningen har lyckats skapa en bachelor-nivå och ett gott renommé. Arbetet på AMoC och utvecklingen af nycirkus konsten i Danmark har internationell intresse och följs med nyfikenhet av både undervisare och artister i den internationella nycirkusmiljön. Jag ser fram mot att fortsätta samarbetet och till att följa dom danskt utbildade artisterna i deras framtida arbete som professionella nycirkus-konstnärer.”
(Jan Rosen, Lektor i cirkus v. DOCH, Dans och Cirkushögskolan i Stockholm)

I foråret 2018 dimmiterer 2. årgang af studerende og markerer dermed afslutningen på forsøgsperioden. Flere teaterdirektører melder, at både de og publikum er klar til at tage imod den fornyelse af teatret som nycirkusartisternes repræsenterer:

”De kommer med en tiltrængt fornyelse af kropslighed og spænding i teatret, som er helt afgørende for fornyelsen af teatret som sådan og derfor også for tilgangen til fremtidens teater, som publikum allerede higer efter.”
(Hans Christian Gimbel 2017, tidl. direktør på Republique)

”Det er supergodt - også fordi alting jo ofte starter på et niveau, som i princippet altid er for lavt. Med en uddannelse skaber man et fundament hvorfra man hiver niveauet op. Det tvinger os til at nytænke, og det, synes jeg, er smadder inspirerende”
(Kasper Wilton 2017, teaterchef Folketeatret)

<https://www.artisten.dk/nyheder/Teatre-klar-til-nyuddannede-nycirkusartister>

INTERNATIONAL ANERKENDELSE

AMoC er medlem af det internationale netværk af cirkusskoler "FEDEC" (European Federation of Professional Circus Schools) og er i løbet af forsøgsperioden blevet inviteret til at præsentere de studerendes arbejde ved cirkusfestivalen i Auch både i 2015 og 2016. I 2016 i et samarbejdsprojekt med cirkusuddannelsen i Quebec. Her har skolens studerende og undervisere høstet anerkendelse for såvel det cirkustekniske niveau som originalitet og evne til at forny og udfordre nycirkusgenren.

"The concern of all the members of AMoC for the artistic quality of the creations of their students provides the fertile foundation from which all their young artists can grow and apply their technical abilities. Over time they have contributed positively to the esthetic growth of the Scandinavian circus sector and are recognized by their peers for the high quality of their work. Again, I refer to their participation in international contexts and have a personal experience in collaborating artistically with AMoC in 2016 for a joint performance at the CIRCA Festival for Contemporary Circus in Auch, France. AMoC and Québec City students collaborated on a 30 minute creation in order to celebrate the 10th Anniversary of a FEDEC initiative at this festival and this presentation was one of the highlights of the event."

(Tim Roberts 2017, Higher Education Director, Quebec, se bilag 1)

Circles - Circa, Auch 2015

Circa festival 2016

AMoC indgår endvidere som partner i det EU støttede projekt INTENTS om uddannelse af cirkusundervisere. En af forsøgsuddannelsens erfarne cirkusundervisere har i den forbindelse været engageret som pædagogisk koordinator og tilrettelægger af et internationalt efteruddannelseskursus for cirkusundervisere i foråret 2017.

Cirkusuddannelsernes pædagogik og metoder blev her formidlet og diskuteret blandt fagfæller: <http://www.fedec.eu/en/articles/?c=186>

"Over this time I have been able to observe how all those involved with circus arts education in Copenhagen have been able to integrate a wide range of good practice in circus arts education from across the world. This is in large part due to their continuous and long-standing involvement with the FEDEC and the respect for their work that they have received for their presence."

AMoC has hosted an Annual Conference for all the members of FEDEC and a member of their team was appointed Educational Leader at an international workshop funded by European grants. This involvement is also illustrated by the recent election of Mr. Soren Flor, of AMoC to the Management Board of the FEDEC where he is now in a position not only to observe and benefit from experiences of circus schools from around the world, but also to be a main influence on those developments on an international level himself."

(Tim Roberts 2017, Higher Education Director, Quebec, se bilag 1)

OM NYCIRKUS SOM KUNSTFORM

På trods af navnet er der langt fra tale om en ny scenekunstform. Nycirkus opstod i 1960-70'erne som reaktion på en stagneret teatergenre. Ved at blande discipliner fra traditionelt cirkus med form og æstetik fra teatrets verden har nycirkus siden udviklet sig til at være et fysisk scenesprog og en kreativ smeltedigel for en mangfoldighed af kunstneriske udtryk m.m. med den fællesnævner, at forestillingerne skabes af artister med færdigheder indenfor cirkusdiscipliner.

I dag er nycirkus en global bevægelse, der bygger bro mellem det finkulturelle og det folkelige. Det er en kunstform, der konstant fornyer sig selv og tilpasser sig sin samtid, og samtidig skaber nye muligheder indenfor den gængse scenekunst.

”Det er en scenekunst, som rammer en meget bred målgruppe på tværs af alder og køn, og som har stort potentiale for at tiltrække publikum. Mange kulturhuse og teatre rundt om i hele landet satses derfor på nycirkus som en kunstform, der kan tiltrække et nyt og yngre publikum på grund af genrens tilgængelighed og evne til at fascinere tilskuerne – og få dem til at vende tilbage med endnu flere venner under armen”.

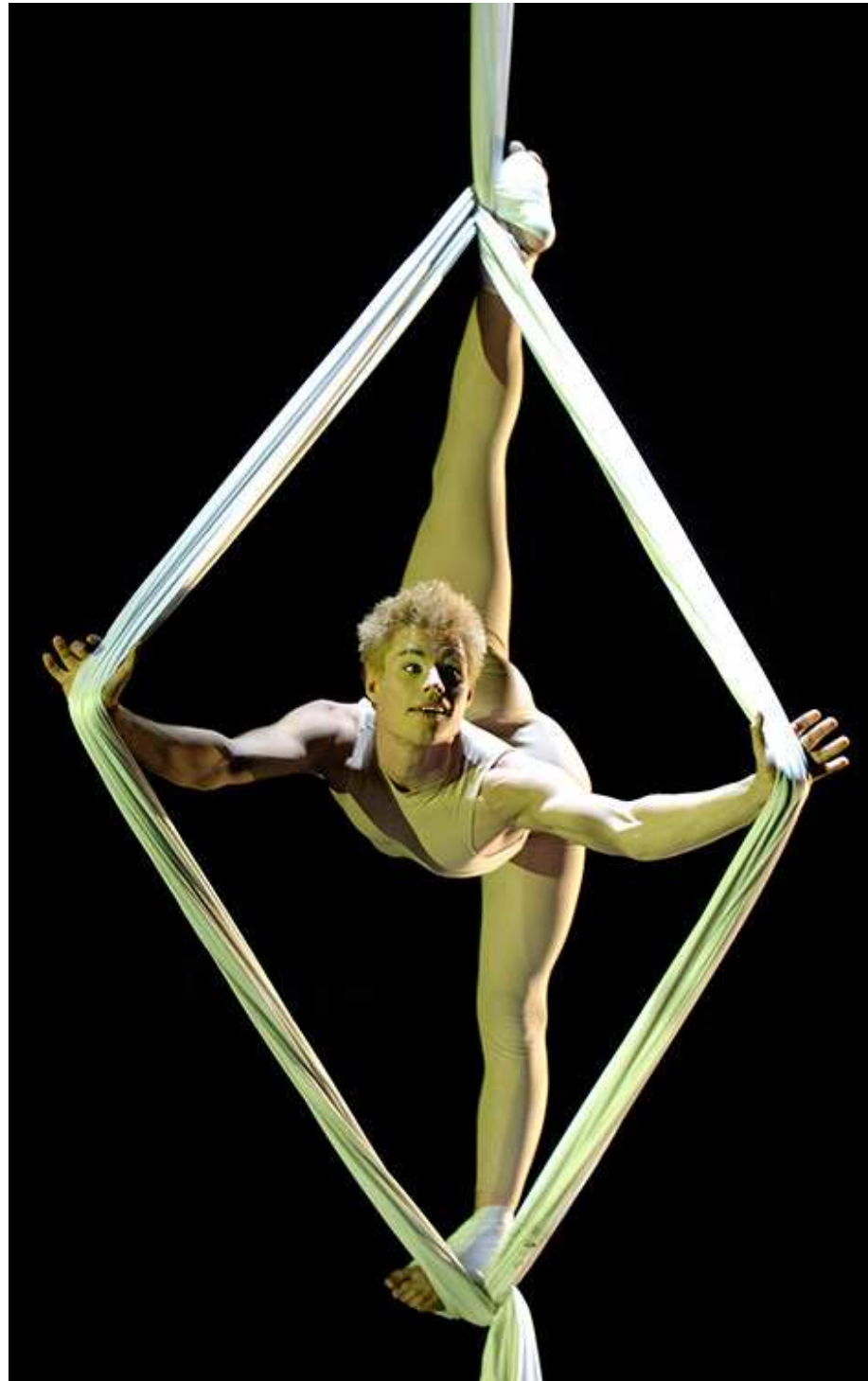
(Nycirkus på dagsordenen med 25 års forsinkelse af Katrien Verwilt og Louise Kaare Jacobsen, KIT)

”Ny Cirkus bryder radikalt med vores trang til at sætte ting i forståelsesrammer. Hver dag kommer nye ukendte knopskud til fællesbetegnelsen for det område af scenekunsten, som først nu begynder at blive taget seriøst her i landet.

Ny Cirkus er ikke længere én scenekunstgenre.

Ny Cirkus er i dag en betegnelse for et vidtforgrenet net af forestillingsformer, fortælleformer, præsentationsformer, performative og visuelle udtryk, koreografiske landskaber og alt muligt andet. Det eneste der er fælles for Ny Cirkus er, at artisten og kropskunstneren er den inderste sjæl.”

H.C. Gimbel: Fra de vilde udskud til den vilde avantgarde

Anders Astrup Jensen, "Roundabout" - Reumerts Talentpris 2006

”Ny cirkus er et artistisk formidlet udtryk med kroppen som det absolutte udgangspunkt. Ny cirkus er en scenekunstform med afsæt i raffineret fysisk teknisk perfektionering, som forener, fornyer og udfordrer eksisterende kunstgenrer og kunstneriske udtryk ved at kombinere de klassiske cirkusdiscipliner med moderne scenisk arbejde med eventuel inddragelse af lys-, lyd- og multimedieeffekter samt scenografi. Ny cirkus er en alternativ cirkusform, der blander exceptionel fysisk formåen og kunst. Ny cirkus definerer sig som selvstændig scenekunstform, og definerer sig i forhold til andre scenekunst-former, og omdefinerer fortsat sig selv for at skabe nyt og afsøge nye muligheder. Ny cirkus er kunstnerisk mangfoldighed, og arbejder ofte med en dramaturgisk sammenhæng eller med en narrativ dimension. Krydsningen mellem flere discipliner er karakteristisk for ny cirkus, som kan siges at være en tværdisciplinær hybrid og et kunstnerisk eksperiment. Ny cirkus leverer overraskende udtryk, og skaber sceniske figurer, som rækker ud over faste skabeloner.”

(Stine Degerbøl: Dansk nycirkus siden '91)

NYCIRKUS SOM KULTURELT VÆKSTOMRÅDE

Som ordløs scenekunst egner nycirkus sig til international branding og kulturel eksport. I lande som Frankrig, England, Belgien, Holland, Finland, Sverige, Australien og Canada er det dokumenteret, at potentialet for at skabe vækst er betydeligt.

TO EKSEMPLER – CANADA OG SVERIGE

CANADA: CIRQUE DU SOLEIL

Cirque du Soleil blev stiftet i 1984. Det er i dag en af Canadas største kulturelle eksportører. Deres produktioner er set af mere end 40 millioner mennesker verden over. På mindre end 20 år blev Cirque de Soleil verdens største cirkus og har formået at skabe en kommerciel succeshistorie i et marked, som har været i tilbagegang. Det bemærkelsesværdige er, at succesen er skabt – ikke ved at tage kunder fra den allerede skrumpende cirkusindustri - men ved at skabe et nyt marked og et nyt kundegrundlag, ved at appellere til helt nye grupper publikummer. (Blue Ocean Strategy, 2005 W.Chan Kim/R. Mauborgne, Harvard Business School Press)

SVERIGE: CIRKUS CIRKÖR

Cirkus Cirkör startede som gadeoptræden i 1995 og har nu ca. 30 fastansatte og 200 freelancere tilknyttet. Deres forestillinger spilles på scener og festivaler i hele verden og er set af mere end 2 millioner mennesker. Derudover har 400.000 børn og unge trænet og lært sig om nycirkus. I 2012 valgte Nobelkomiteén at Cirkus Cirkör skulle stå for underholdningen til den store festmiddag.

Både i Canada og i Sverige hænger succesen sammen med stiftelsen af nationale nycirkusuddannelser.

Cirkus Cirkör, Nobels festmiddag 2012

HERHJEMME SATSES DER OGSÅ

På basis af 100-årige cirkustraditioner vokser der løbende nye koncepter frem, der får en større plads indenfor det scenekunstneriske område år for år. I hele Danmark er teatre og kulturhuse begyndt at satse på nycirkus som en kunstform, der kan tiltrække nye publikumsgrupper. I sæsonen 2015-2016 var næsten hver tiende scenekunstforestilling i DK nycirkus. Forstillingerne tiltrak over 135.000 publikummer og særligt de unge under 25 år er blevet grebet af nycirkus. Statistikken viser at ca. en ud af ti unge teatergængere så en nycirkusforestilling mod blot en ud af tyve, der så en ballet eller danseforestilling (Danmarks Statistik) Måske fordi nycirkus ofte kombinerer "wow-faktor" med en moderne æstetik, der appellerer til både børn, unge og voksne.

I Odense er der i januar 2017 etableret et produktionshus og arbejdspace for professionelle artister (Dynamo) i et gammelt pakhús på havnen. Produktionshuset modtager støtte fra Odense kommunes kulturpulje og arrangerer både åbne træninger, workshops/masterclasses, residencies og nycirkusfestival.

Aarhus har med Cirkus Tværs en mange-årig tradition for at benytte cirkus som pædagogisk redskab, og kommunen satser nu på at udvide nycirkusfaciliteterne i den nye helhedsplan for Gellerup området.

Diverse plakater fra Nycirkusforestillinger

ET VOKSENDE ARBEJDSMARKED

En international undersøgelse foretaget af FEDEC viser, at beskæftigelsesgraden for artister med en videregående uddannelse er over 90% efter 3 år. Tallet er ekstraordinært højt, hvis man sammenligner med andre typer af performere (fx skuespillere, sangere, dansere). Derudover viser undersøgelsen, at uddannelse af cirkusartister har en afsmittende jobskabende effekt for en række andre fag som fx rigning, teknik, produktion mv.

“Where common belief is that artists are a drain on public funding as just more unemployed, HE circus arts graduates show on average a 90 % rate om employment 3 years after graduation. This employment rate is among the highest for any employment activity or for any subject that is awarded a degree at universit level. Circus artists form companies and those companies is turn employ other circus artists, so rather than being a drain on public resources, circus performers in the comtemporary sector actual stimulate growth through development and employment. They also stimulate growth by creating new initiatives for youth activities, by creating specialist business in rigging and in circus support. There is even evidence that the development of the circus sector, through the growth of graduate performances, has created new avenues for growth among lighting and sound technicians from theatre backgrounds as well as new opportunities for costume creators and composers.”
(Tim Roberts 2012, tidl. president for FEDEC)

H.C. Andersen - Life is a Fairytale

I følge Dansk Artist Forbund arbejder danske nycirkusartister inden for mange typer af arbejdsgivere lige fra teatre/scener og festivaler til uddannelsesinstitutioner, kultur-/fritidsforeninger og ved private arrangementer og events som fx Melodi Grand Prix, gallamiddage og konferencer. Mht. arbejdsmarkedet og relevansen har Dansk Artist Forbund presset på i forhold til uddannelse på området og har i flere sammenhænge dokumenteret relevans og behov for professionalisering i DK. Arbejdsmarkedet er ikke kortlagt men i modsætning til andre scenekunstnere har nycirkusartister et bredt arbejdsfelt:

"Moderne cirkusartister arbejder ikke bare på mange typer scenerum, cirkusfaget er også attraktivt i flere andre sammenhænge og derfor arbejder artisterne både som optrædende og som undervisere. Der er sjældent tale om faste ansættelser og artister indenfor cirkusfagene arbejder for mange typer af arbejdsgivere lige fra institutioner til teatre og private arrangementer. Ud over vækst i de kendte oplevelsesplatforme: teatre, cirkus, events, ved vi, at der er efterspørgsel efter professionelle artister som undervisere i regi af gymnastikforeningerne i Danmark, DGI, der gerne vil samarbejde om artisttræning, akrobatik og teknik til at spille op mod den gængse træning til gymnast. Når det gælder undervisningsområdet, er der en bred efterspørgsel. Undervisningstilbuddene findes både på fritidsområdet og heldags-skole projekter."

(Dorte Vincentzen, Dansk Artist Forbund, 2016)

NYCIRKUS SOM PÆDAGOGISK VÆRKTØJ

Undervisning i cirkusgenrer er et attraktivt alternativ til konkurrencesport. Cirkusgenrerne kan via sin alsidighed tilbyde fysisk aktivitet til alle og give succesoplevelser og adgang til legende og aktivt samspil samt bidrage til, at de nye krav om fysisk bevægelse, varierende undervisningsformer og inddragelse af lokalsamfundets kultur, idæts- og foreningsliv opfyldes. Nycirkus har en naturlig plads som alternativ læringsform i skolernes undervisning og tværfaglige projekter, hvilket fx KIT og Nordeas Fondens store satsning "Nycirkus på skemaet" er et aktuelt eksempel på. Undervisningsprojektet har siden 2014 tilbudt undervisning i nycirkus til hele landets folkeskoler, med fokus på kreativitet og samarbejde. Professionelle nycirkus-artister underviser børnene i grundlæggende nycirkusteknikker som luft- og gulvakrobatik, jonglering og balance. <http://www.nycirkuspaaskemaet.dk/>

TAL FOR 2016

Nycirkus på skemaet ansætter professionelle artister til at varetage undervisning: 457,5 dagsværk, svarende til undervisning af 1874 elever og 162 lærere.

AFUKs foreninger (Ørkenfortet og Innercirq) har som mange andre oplevet en stor og voksende søgning til holdaktiviteterne for børn, unge og voksne i cirkus og luftakrobatik.

I 2016 har foreningerne haft -godt 1700 deltagere i cirkusaktiviteter, fra vores faste børnehold til akro familieweekender og ferieaktiviteter for børn og unge.

I 2017 har foreningerne tilsammen 16 ugentlige cirkushold, et tal der kunne forøges, hvis der var flere uddannede artister til at varetage undervisningen.

Til sammenligning har vores naboland Sverige, som har haft cirkusuniversitet siden 2005 og med Cirkus Cirkör som største cirkuspædagogiske aktør, tilbudt cirkusundervisning til alle former for uddannelsesinstitutioner fra børnehaver til gymnasier, foreninger og ældreorganisationer og når i dag ud til 30.000 mennesker årligt - på tværs af alder.

DUBAL - Danske børne og ungdomsartisters landsforening lister 16 undervisnings-enheder, der alle tilbyder cirkusaktiviteter for børn og unge.

I 2017 har DUBAL fået bevilliget 3,86 millioner fra Nordea Fonden til projekt "Cirkus for alle". Et projekt der har til formål at etablere min. 20 nye cirkusforeninger i Danmark over de næste tre år. <http://www.dubal.dk/cirkus-for-alle/pressemeddelelse-nordea-fonden/>

Udover at være en innovativ kunstform er nycirkus også et tværfagligt og pædagogisk inkluderende læringsværktøj, der kan få befolkningsgrupper i tale som ellers ikke ville komme i kontakt med kunst og kultur. Begrebet "social circus" benyttes om interventioner baseret på cirkuskunsten og erfaringerne viser, at nycirkus med stort held har været anvendt i forhold til inklusion og integration af udsatte samfundsgupper som fx. sårbare børn, unge og/eller minoriteter i fx Afganistan, Irland, Palæstina.

Et eksempel på dette er Art Cirq, der henvender sig til inuitgrupper i Arktis, men også herhjemme og i Sverige benyttes cirkuskunsten som katalysator for social forandring og som en måde at fastholde børn og unge i en positiv livsudvikling (fx Cirkus Tværs - Århus og Cirkus Cirkör - Sverige)

